

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

**СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :
ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ**

до 80-річчя від дня народження
доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова
матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса
2026

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія», 2026. 274 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.33882>

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

3.Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія. За ред. Ю.М.Оборотова. Одеса: Фенікс, 2014

4.Оборотов Ю.М. Формування синтагми загальнотеоретичної юриспруденції. Передмова до монографії Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції. Одеса: Фенікс. 2019. С.3-7

Ключові слова: правова спадщина, традиції та інновації, глобальне право, образ сучасної держави, методологічний підхід.

Key words: legal heritage, traditions and innovations, global law, the image of the modern state, methodological approach.

Манько Денис Григорович

Міжнародний університет

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

DOI:

ЮРИДИЧНИЙ КРЕАТИВІЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Розвиток сучасної юриспруденції характеризується не лише розширенням предметного поля юридичних досліджень, а й трансформацією способів пізнання, осмислення та інтерпретації правової реальності. Динамічність суспільних відносин, технологічні й соціокультурні зміни, ускладнення механізмів правового регулювання зумовлюють необхідність пошуку нових підходів, категорій та смислів, здатних належним чином відображати багатоманітність сучасного буття права. За таких умов особливого значення набуває осмислення креативного потенціалу правового мислення та юридичної діяльності.

Як слушно зазначав Ю. М. Оборотов, «З методологічного боку загальнотеоретична юриспруденція виводить всю юриспруденцію до актуальних питань збереження і розвитку права і держави в умовах індивідуалізованого суспільства, де ще більше ускладняється категоріальна

мережа юриспруденції, підвищується професіоналізм учасників правового та державного життя, добропорядність і справедливість стають візитною карткою прийнятих правових норм і винесених правових рішень [2, с. 7].

Створення правових норм, формування юридичних конструкцій, інтерпретація нормативних положень, вироблення правових позицій, юридична аргументація та пошук способів вирішення юридично значущих завдань завжди передбачали інтелектуальну творчість. Відтак творчий характер юриспруденції не є принципово новим явищем. Водночас сучасні виклики створюють передумови для переходу від констатації наявності креативного компонента до самостійного теоретичного та методологічного осмислення останнього як закономірної властивості правового мислення.

У попередніх дослідженнях ми запропонували виокремити юридичну креативістику як особливий компонент загальнотеоретичної юриспруденції. Її формування пов'язували з необхідністю системного осмислення сучасного правового мислення, правил, способів та методології створення, впорядкування, використання і втілення правових актів, а також інновативного та креативного мислення суб'єктів юридичної діяльності [1, с. 57].

Подальший розвиток зазначених положень актуалізує необхідність визначення світоглядно-методологічних засад, які б дозволили розглядати креативність не лише як предмет спеціального теоретичного пізнання, а й як особливу орієнтацію правового мислення. Для позначення такого підходу пропонуємо використовувати категорію «юридичний креативізм».

На нашу думку, юридичний креативізм – це світоглядно-методологічний підхід сучасної юриспруденції, заснований на визнанні креативності закономірною властивістю правового мислення та юридичної діяльності, який орієнтує суб'єкта на продуктивне пізнання й інтерпретацію права, на формування юридичних ідей, конструкцій, моделей і способів вирішення юридично значущих завдань.

Світоглядний вимір юридичного креативізму передбачає відповідний спосіб сприйняття права, правової реальності та ролі людини в їх розвитку. Правова реальність у такому ракурсі постає не лише як сформована система нормативних приписів, що підлягають пізнанню, тлумаченню та застосуванню,

а як динамічна різом, розвиток якої відбувається, зокрема, внаслідок інтелектуально-творчої діяльності людини. Відповідно, суб'єкт юридичної діяльності виступає не тільки інтерпретатором або реалізатором уже наявних нормативних моделей, але й учасником процесів формування нових юридичних смислів, конструкцій.

Водночас таке розуміння не означає, що креативне правове мислення є протиставленням традиційному. Творчий початок історично притаманний правотворчості, правозастосуванню, тлумаченню права, юридичній аргументації та юридичній науці. Специфіка юридичного креативізму полягає не у проголошенні принципово нового характеру юридичної творчості, а в концептуалізації творчого початку як самостійно значущої характеристики правового мислення, одного з орієнтирів сучасного пізнання права.

Методологічний вимір юридичного креативізму передбачає визнання творчого пошуку одним із способів юридичного пізнання та вирішення юридично значущих завдань. У цьому сенсі юридичний креативізм не протиставляється усталеним засадам юридичної науки і не претендує на їх заміщення. Його завдання – розширювати методологічні можливості юриспруденції шляхом акцентування уваги на продуктивному потенціалі правового мислення. Поряд із пізнанням, описом, поясненням та інтерпретацією правових явищ воно передбачає можливість їх концептуального моделювання, переосмислення, юридичного конструювання.

У такому значенні юридичне конструювання набуває особливої ваги – уможливорює перейти від виключно репродуктивної моделі роботи з уже сформованим юридичним знанням до продуктивної діяльності, спрямованої на формування нових юридичних понять, конструкцій, моделей і способів вирішення проблем у правовій сфері. При цьому репродуктивний і креативний компоненти правового мислення не виключають один одного, а перебувають у взаємозв'язку: створення нового юридичного знання є неможливим без засвоєння, інтерпретації та критичного переосмислення вже наявного.

Підвищення ролі «творчого початку» в юриспруденції також не означає допустимості довільного конструювання правових смислів. Юридичний креативізм не слід ототожнювати з юридичним волюнтаризмом, оскільки

креативне правове мислення функціонує у правовому середовищі, а тому обмежується принципами права, нормативними приписами, компетенцією відповідного суб'єкта, юридичними процедурами, правами і свободами людини, а також вимогами обґрунтованості, логічності, аргументованості юридичних рішень. Отже, юридична креативність має не довільний, а професійно та нормативно обумовлений характер.

Для визначення місця юридичного креативізму в сучасній юриспруденції важливим є його розмежування з категорією «юридична креативістика». Незважаючи на спільність «вихідного феномена» – певного творчого початку в юридичній сфері, зазначені поняття відображають різні рівні його осмислення. Юридична креативістика являє собою систему загальнотеоретичного юридичного знання про закономірності, принципи, способи, засоби та прояви творчого мислення у правовій сфері та про особливості юридичної діяльності. Натомість юридичний креативізм – світоглядно-методологічна установка, відповідно до якої творчий спосіб пізнання, інтерпретації та конструювання визнається закономірним компонентом розвитку юридичних знань.

У цьому аспекті важливо дослідити етимологічну природу терміна, на якому засновуються як креативістика, так і креативізм. У перекладі з англійської *to create* і *creative* мають спільну лексичну основу, однак відображають різні аспекти творчого процесу. Дієслово *to create* означає «створювати», «творити», «породжувати», тобто приводити щось до існування. В «Oxford Advanced Learner's Dictionary» поняття *create* пов'язується зі створенням того, що існує або відбувається, особливо чогось нового, чого раніше не існувало. Етимологічно англійське *create* через середньоанглійське *createn* походить від латинського *creātus* – дієприкметникової форми *creāre*, семантика якого охоплює приведення до буття, породження, виникнення та зростання. Відтак етимологічне й семантичне ядро поняття *create* пов'язано з виникненням, породженням або створенням нового, тобто того, що до акту творення не існувало в такій формі [3].

Своєю чергою, *creative* – прикметник, семантика якого пов'язана з творчістю і здатністю до створення нового. В «Oxford Advanced Learner's Dictionary» поняття *creative* розкривається через використання здібностей та

уяви для створення чогось нового, а також через наявність здатності продукувати нове. Етимологічно *creative* пов'язано з *create* та латинським *creāre* (створювати, породжувати), тоді як суфікс *-ive*, що походить від латинського *-ivus*, використовується для утворення прикметників, які вказують на здійснення певної дії або схильність до неї. Отже, семантичний зміст *creative* може бути розкритий через властивість або здатність створювати, породжувати нове [3].

Враховуючи, що первинна семантика *create* пов'язана не просто з нестандартністю або «оригінальністю» мислення, її смисловим ядром є саме створення, породження, приведення до існування нового. Тому в юридичному контексті креативність доцільно розуміти ширше, ніж здатність юриста «нестандартно мислити», – це здатність суб'єкта юридичної діяльності продукувати новий юридичний значущий зміст, тобто ідеї, смисли, конструкції, моделі та способи вирішення правових завдань.

Відтак семантичним центром юридичного креативізму є не оригінальність заради оригінальності, а саме творення нового у сфері юридичного мислення та правової реальності.

Таким чином, юридична креативістика та юридичний креативізм співвідносяться як система знань про творчий початок у юридичній сфері та світоглядно-методологічний підхід, який визначає орієнтацію юридичного пізнання й діяльності на використання їх творчого потенціалу. Перша спрямована на теоретичне пізнання, систематизацію проявів правового мислення та юридичної діяльності, тоді як другий характеризує певний спосіб бачення права і методологічну орієнтацію на можливість продукування нових (навіть і нетипових) юридичних смислів, конструкцій та рішень.

З огляду на це, юридичний креативізм не заперечує та не замінює усталених світоглядних і методологічних підходів сучасної юриспруденції, а доповнює їх, акцентуючи увагу на творчому потенціалі правового мислення. Його пізнавальна цінність полягає в можливості вийти за межі простого відтворення вже сформованого юридичного знання через його критичне переосмислення, встановлення нових зв'язків між правовими явищами, продукування нових юридичних смислів і конструювання способів вирішення

проблем, які не можуть бути належним чином вирішені шляхом механічного використання наявних юридичних моделей.

Юридичний креативізм набуває особливого значення у пізнанні впливу цифрової трансформації на правову реальність, оскільки інформаційно-комунікаційні технології породжують явища, процеси та форми суспільної взаємодії, які не завжди можуть бути адекватно осмислені за допомогою традиційного категоріального й методологічного інструментарію юриспруденції. Такий підхід орієнтує юридичне пізнання не лише на пристосування наявних правових конструкцій до цифрової реальності, а й на творче переосмислення традиційних правових категорій, виявлення нових юридичних смислів, конструювання відповідних правових моделей і засобів. У цьому аспекті юридичний креативізм забезпечує методологічну можливість осмислювати цифрову трансформацію не тільки як зовнішній чинник зміни права, а й як середовище виникнення якісно нових проявів правової реальності, що потребують їх належної юридичної концептуалізації.

Отже, юридичний креативізм може бути визначений як світоглядно-методологічний підхід сучасної юриспруденції, що ґрунтується на визнанні креативності закономірною властивістю правового мислення та юридичної діяльності. Його значення полягає в розкритті продуктивного потенціалу юридичного пізнання, орієнтованого не лише на відтворення, пояснення та інтерпретацію наявного знання, а й на його критичне переосмислення та формування юридично обґрунтованих ідей, конструкцій, моделей і рішень. При цьому юридичний креативізм не припускає довільності у праві, а доповнює методологічний інструментарій сучасної юриспруденції креативною складовою, межі якої визначаються природою права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Манько Д. Г. Юридична креативістика як особливий компонент загальнотеоретичної юриспруденції юридична креативістика як особливий компонент загальнотеоретичної юриспруденції / Денис Григорович, Манько // Юриспруденція сьогодні: між апологією і креативністю. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 75-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 17 верес. 2021 р. / Нац. ун-т «Одеська

юрид. академія»; за заг. ред. А. Ф. Крижановського. Одеса : Фенікс, 2021. С. 55–57.

2. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, А. П. Овчиннікова, В. В. Завальнюк та ін. ; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2019. 420 с.

3. Oxford Advanced Learner's Dictionary. Create. Oxford University Press. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 22.08.2026).

Ключові слова: загальнотеоретична юриспруденція, методологічний підхід, правове мислення, юридична креативістика, юридичний креативізм.

Key words: general theoretical jurisprudence, methodological approach, legal thinking, legal creativistics, legal activism.

Рязанов Михайло Юрійович

Національний університет «Одеська юридична академія»

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри загальної теорії права та держави»

DOI:

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ У МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ

Сучасний правовий розвиток відбувається в умовах постійної появи нових соціальних практик, технологічних рішень, ціннісних орієнтацій та інституційних моделей, які найчастіше виникають до того, як право виробляє відповідні засоби їхнього осмислення. При цьому поява нового явища не означає виникнення правової інновації. Між зміною правової реальності та її юридичним оформленням існує проміжний процес, в рамках якого відповідний зміст має бути визнано юридично значущим, співвіднесено з усталеними правовими смислами та цінностями та отримати соціальне та інституційне визнання. Однією з категорій, здатних пояснити цей зв'язок, є нормативний факт.

Нормативний факт слід відрізнятиметься від юридичного факту. Останній функціонує у межах вже існуючого нормативного регулювання та пов'язаний із виникненням правових наслідків, передбачених нормою. Нормативний факт має

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА.	3
СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	6
Завальнюк Володимир Васильович	
АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ ЛЮДИНА ЯК СУБ'ЄКТ ОНОВЛЕННЯ ПРАВА	6
Дудченко Валентина Віталіївна	
МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ Ю. М. ОБОРОТОВА У ВИМІРІ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	10
Бехруз Хашматулла	
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ В НАУКОВІЙ КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА ОБОРОТОВА.....	14
Бобровник Світлана Василівна	
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ НАУКИ: АНАЛІЗ ІДЕЙ Ю.М.ОБОРОТОВА.....	20
Манько Денис Григорович	
ЮРИДИЧНИЙ КРЕАТИВІЗМ ЯК СВІТОГЛЯДНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....	25
Рязанов Михайло Юрійович	
НОРМАТИВНИЙ ФАКТ У МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ	31
Мельничук Ольга Степанівна	
СИНТАГМА ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПЦІЇ Ю. М. ОБОРОТОВА.....	366
Васильєв Сергій Володимирович	
ТРАНСНАУКА ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ: ВІД ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОСТІ ДО ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАННЯ	41
Литвинов Олександр Миколайович	
СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОЗНАВСТВО І ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ: СПРОБА АКТУАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ	47
Крижановський Анатолій Федорович	
НАУКОВА СПАДЩИНА ЯК ДЖЕРЕЛО НОВАЦІЙ: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ ІДЕЙ Ю. М. ОБОРОТОВА	52
Богуцький Павло Петрович	
ПРАВОВА ІННОВАТИКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	57
Антошина Ірина Володимирівна	
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	62
Завальнюк Ірина Володимирівна	